

An Chomhdháil
ar Thodhchaí
na hEorpa

An Chomhdháil ar Thodhchaí na hEorpa

Painéal Saoránach Eorpach 2: ‘Daonlathas na
hEorpa / Luachanna Eorpacha agus cearta
Eorpacha, an smacht reachta, an tslándáil’

Moltaí

An Chomhdháil ar Thodhchaí na hEorpa
Painéal Saoránach Eorpach 2:
'Daonlathas na hEorpa / Luachanna Eorpacha agus cearta Eorpacha, an smacht reachta, an tslándáil'

MOLTAÍ ARNA nGLACADH AG AN bPAINÉAL (LE TABHAIRT AR AGHAIDH CHUIG AN SUÍ IOMLÁNACH)

Sruth 1 Cearta agus neamh-idirdhealú a áirithiú

Foshruth 1.1 Neamh-idirdhealú / Foshruth 1.2 Comhionannas inscne

1. 'Molaimid go soláthródh an tAontas Eorpach critéir maidir leis an bhfrith-idirdhealú i margadh an tsaothair (cuótaí do dhaoine óga, daoine scothaosta, mná, mionlaigh). Má chomhlíonann cuideachtaí na critéir, gheobhaidh siad fóirdheontais nó buntáistí cánach.'

Molaimid go bhfeabhsófaí feasacht an fhostaí ar na nithe seo a leanas:

- **institiúidí fornáisiúnta agus náisiúnta (e.g. ceardchumannn).**
- **sásraí lena n-áirithítear go n-urramaíonn cuideachtaí na rialacha reatha maidir le neamh-idirdhealú san ionad oibre.**
- **cláir cháilíochta do ghrúpaí sóisialta atá leochaileach i leith an idirdhealaithe sa mhargadh fostaíochta (an óige, daoine scothaosta, mná, mionlaigh).**

Molaimid go nglacfaí dlí de chuid an Aontais atá ina dhlí dhá chéim. Ar an gcéad dul síos, fóirdheontais a sholáthar chun fostaíthe a fhostú ó chatagóirí áirithe atá leochaileach i leith an idirdhealaithe. Ar an dara dul síos, ba cheart, leis an dlí, go gceanglófaí ar fhostóirí na grúpaí sin a fhostú go ceann íostréimhse.'

Is amhlaidh atá toisc go bhfuil AE freagrach as cothromaíocht a choinneáil idir leasanna an tsaormhargaidh agus cosaint catagóirí leochaileacha, ba cheart a choimirciú go dlíthiúil. Bíonn cuideachtaí claonta i leith grúpaí ilchineálacha toisc go mbíonn cáilíochtaí éagsúla ag na daoine iontu. Is dreasacht bhreise iad fóirdheontais a bheidh le soláthar do chuideachtaí.

2. 'Molaimid go gcruthódh an tAontas Eorpach clár dreasachta a d'éascódh cruthú náiscoileanna inacmhainne agus clós súgartha inacmhainne i gcuideachtaí móra agus i gcuideachtaí beaga. Is rogha inmharthana iad

saoráidí comhroinnte freisin a d'fhágfadh gnólachtaí beaga a bheith in ann an fóirdheontas a fháil.

Molaimid go gcuirfeadh an tAontas Eorpach iallach ar chuideachtaí náiscoileanna a chruthú ar bhealach atá comhréireach le líon na bhfostaithe.'

Molaimid é sin toisc, trí shaol an teaghlaigh agus an saol gairmiúil a nascadh le chéile, go gcuirtear feabhas ar fheidhmíochtaí poist, go laghdaítear an dífhostaíocht agus go bhfágfar gur féidir le tuismitheoirí, go háirithe mná, leanúint dá réim. Trí bhéim a leagan ar an ngné shóisialta, leis an réiteach atá beartaithe, ráthaítear sábháilteacht na leanaí agus laghdaítear imní na dtuismitheoirí.

Foshruth 1.3 Cearta an duine agus cearta an dúlra agus na n-ainmhithe a chosaint

3. 'Molaimid go gcosnófaí dea-bhail na n-ainmhithe agus an inbhuanaitheacht san fheirmeoireacht trí leasú a dhéanamh ar Threoir 98/58/CE maidir le cosaint ainmhithe a choinnítear chun críocha feirmeoireachta. Ní mór critéir íosta is mionsonraithe a shainiú. Ba cheart na critéir sin a bheith sonrath, intomhaiste agus faoi cheangal ama. Ba cheart na critéir íosta a leagan síos ar bhealach a d'fhágfadh caighdeán níos airde a bheith ann maidir le dea-bhail na n-ainmhithe agus ag an am céanna a réiteodh an bealach d'aistriú i dtreo inbhuanaitheacht na haeráide agus inbhuanaitheacht an chomhshaoil agus i dtreo na talmhaíochta éiceolaíche.'

Creidimid, mar shaoránaigh, go bhfuil sé tábhachtach go mbeadh íoschaighdeán níos láidre ann a chomhchuibheofaí laistigh den Aontas maidir le feirmeoireacht ainmhithe. Is eol dúinn go bhféadfadh an t-aistriú fadhbanna a chruthú i roinnt earnálacha talmhaíochta a fhaigheann fóirdheontais, agus dóibhsean atá ag aistriú chuig an bhfeirmeoireacht éiceolaíoch agus inbhuanaithe. Is dóigh linn, áfach, go bhfuil sé an-tábhachtach a áirithiú go dtarlóidh an t-aistriú sin.

4. 'Molaimid go gcuirfí chun cinn talmhaíocht atá neamhdhíobhálach don chomhshaoil agus don aeráid san Eoraip agus ar fud an domhain trí cháin a ghearradh ar na hastaíochtaí diúltacha uile, ar lotnaidicídí agus ar ró-úsáid uisce, etc..., bunaithe ar a dhíobháil atá siad don chomhshaoil. Ní mór na dleachtanna custaim ar na hearraí talmhaíochta uile a allmhairítear isteach san Aontas deireadh a chur leis na buntáistí iomaíochta atá ag tríú tíortha nach bhfuil na caighdeáin atá ag an Aontas acu. Chun talmhaíocht atá neamhdhíobhálach d'ainmhithe a chur chun cinn, molaimid go ngearrfaí cáin

ar astaíochtaí a eascraíonn as iompar fadraoin ainmhithe’.

Tríd an gcóras sin a bhunú, creidimid go bhféadfaí tacú leis an aistriú i dtreo talmhaíocht atá neamhdhíobhálach don aeráid agus don chomhshaol.

5. ‘I gcomhthéacs a lán bréagnuachta, molaimid go ndéanfaí clúdach níos neamhspleáiche, níos oibiachtúla agus níos cothroime sna meáin a chur chun cinn tríd an méid seo a leanas a dhéanamh: 1. Treoir maidir le caighdeáin íosta do neamhspleáchas na meán a fhorbairt ar leibhéal an Aontais. 2. Forbairt inniúlachta sna meáin do gach saoránach a chur chun cinn ar leibhéal an Aontais’.

Ní mór don Aontas treoir a ullmhú chun neamhspleáchas na meán agus an tsaoirse cainte a áirithiú.

6. ‘Molaimid go staonfaí ó fhóirdheonú a dhéanamh ar an olltáirgeadh talmhaíochta mura n-eascraíonn aistriú i dtreo talmhaíocht atá neamhdhíobhálach don aeráid, atá inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de agus atá éiceolaíoch as. Ina ionad sin, molaimid go ndéanfaí na fóirdheontais a atreorú chun tacú le haistriú inbhuanaithe’.

In áit earnáil talmhaíochta na hollfheirmeoireachta a fhóirdheonú, ba cheart na fóirdheontais a atreorú chuig feirmeacha atá i mbun trasdula chun na híoschaighdeáin nua maidir le leas ainmhithe a chomhlíonadh.

Foshruth 1.4 An ceart chun príobháideachais

7. ‘Molaimid eintitis a phróiseálann sonraí pearsanta a bheith ceadúnaithe ar leibhéal an Aontais. Beidh na heintitis sin faoi réir iniúchadh neamhspleách, seachtrach, bliantúil ar chosaint sonraí freisin. Gearrfar pionós ar na heintitis sin as sárúithe ar chosaint sonraí go comhréireach lena láimhdeachas bliantúil ar bhealach is déine ná mar a a dhéantar faoin rialachán reatha. Ba cheart an ceadúnas a chealú de dhroim dhá shárú chomhleanúnacha, agus láithreach bonn de dhroim sárú tromchúiseach’.

Molaimid an méid sin go léir toisc nach leor na rialacháin reatha (RGCS) agus toisc gur gá faireachán níos fearr a dhéanamh ar eintitis agus smachtbhannaí a chur orthu lena chinntiú nach sáróidh siad cosaint sonraí ná an ceart chun príobháideachais.

8. 'Molaimid go neartófaí inniúlacht an Aontais sna réimsí seo a leanas: 1) an t-oideachas ar an gcosaint sonraí, 2) múscailt feasachta ar an gcosaint sonraí agus 3) sonraí pearsanta na mionaoiseach a chosaint. Molaimid go leagfaí síos rialacha níos soiléire agus níos déine maidir le próiseáil sonraí na mionaoiseach in RGCS, lena n-áirítear rialacha maidir le toiliú, fíorú aoise agus rialú ag caomhnóirí dlíthiúla. Molaimid freisin catagóir speisialta a thabhairt isteach in RGCS le haghaidh sonraí íogaire mionaoiseach (e.g. taifead coiriúil, faisnéis sláinte, lomnochtacht) ionas go gcosnófaí mionaoisigh ar aon chineál mí-úsáide agus idirdhealaithe'.

Tá gá leis an moladh sin toisc go bhfuil mionaoisigh an-leochaileach i leith sárúithe ar chosaint sonraí agus ar phríobháideacht agus toisc nach ann faoi láthair d'fheasacht leordhóthanach ar chosaint sonraí i measc an phobail i gcoitinne, go háirithe mionaoisigh, múinteoirí agus caomhnóirí dlíthiúla. Caithfidh siad uile foghlaim conas seirbhísí a bhaineann le sonraí ar líne agus as líne a úsáid agus conas cearta príobháideachais leanaí a chosaint. Ina theannta sin, is minic a fhéadfaidh caomhnóirí dlíthiúla toiliú le próiseáil sonraí leanaí gan a bheith go hiomlán ar an eolas faoi agus féadfaidh leanaí ligean orthu féin go bhfuil toiliú an tuismitheora acu. Agus ar ndóigh tá gá leis an moladh sin toisc nach ann d'fheachtas cearta múscailte feasachta ar chosaint sonraí ar fud AE atá dírithe go sonrach ar mhionaoisigh, ar chaomhnóirí dlíthiúla agus ar mhúinteoirí, in ainneoin a ríthábhachtaí atá sé.

9. 'Molaimid beartais chaighdeánaithe phríobháideachais agus foirmeacha toilithe atá intuigthe, gonta agus soláimhsithe a thabhairt isteach lena léirítear go soiléir cén phróiseáil sonraí a bhfuil géarghá léi agus cén ceann atá roghnach. Molaimid go mbeadh sé éasca, tapa agus buan toiliú a bhaint. Molaimid go gcuirfí cosc ar eintitis a gcuid seirbhísí a theorannú níos mó ná mar is gá mura bhfuil toiliú le próiseáil roghnach sonraí ann'.

Molaimid é sin toisc nach bhfuil rialacha reatha an Aontais cruinn go leor, go bhfuil tarraingt siar as toiliú fada, sealadach agus casta, agus toisc nach bhfuil suim ag eintitis a seirbhísí a thairiscint do shaoránaigh a fhaigheann a gcearta cosanta sonraí ar ais.

Sruth 2: An daonlathas agus an smacht reachta a chosaint

Foshruth 2.1 An smacht reachta a chosaint

10. 'Molaimid go leasófaí an rialachán coinníollachta (2020/2092, a glacadh an 16 Nollaig 2020) ionas go mbeidh feidhm aige maidir leis na sáruihte uile ar an smacht reachta seachas maidir le sáruihte a dhéanann difear do bhuiséad AE, agus maidir leo sin amháin'.

Fágann an rialachán coinníollachta gur féidir cistí an Aontais do Bhallstáit a sháraíonn an smacht reachta a chur ar fionraí. Faoin bhfoirmlíú reatha, áfach, níl feidhm aige ach maidir le sáruihte a dhéanann difear do bhuiséad an Aontais nó a bhfuil baol ann go ndéanfaidh siad difear dó. Ina theannta sin, an leagan amach atá ar an rialachán coinníollachta faoi láthair, cosnaíonn sé buiséad AE mar aon le hinstiúidí AE seachas saoránaigh na mBallstát lena mbaineann. Dá bhrí sin, molaimid go ndéanfaí téacs reatha an rialacháin a athrú ionas go gcumhdófaí leis na sáruihte uile ar an smacht reachta.

11. 'Molaimid go n-eagródh an tAontas comhdhálacha bliantúla ar an smacht reachta tar éis fhoilsiú na Tuarascála bliantúla ar an Smacht Reachta (sásra an Choimisiúin chun faireachán a dhéanamh ar a mhéid a chomhlíonann na Ballstáit an smachta reachta). Ba cheart go mbeadh sé d'oibleagáid ar na Ballstáit toscaireachtaí náisiúnta atá éagsúil go sóisialta a chur chuig an gcomhdháil, lena n-áirítear saoránaigh agus státseirbhísigh araon''.

Chothódh an chomhdháil seo idirphlé i measc shaoránaigh an Aontais maidir le saincheisteanna a bhaineann leis an smacht reachta mar aon le hidirphlé idir saoránaigh agus saineolaithe a dhréachtaíonn na Tuarascálacha bliantúla ar an Smacht Reachta. Creidimid, i gcomhthéacs comhthuisceana agus comhroinnte frithpháirtí, go bhféadfadh na rannpháirtithe dea-chleachtais agus smaointe a thabhairt ar ais chuig a dtíortha dúchais. Thairis sin, mhúsclódh an chomhdháil feasacht agus tuiscint ar phrionsabal an smachta reachta agus ar na torthaí agus an próiseas is bun leis an Tuarascáil bhliantúil ar an Smacht Reachta. Tharraingeodh sí aird na meán freisin, agus d'fhágfadh sí go bhféadfadh na saoránaigh a dtaithe a roinnt agus í a chur i gcomparáid le torthaí na Tuarascála.

[Foshruith 2.2 An daonlathas a chosaint agus a neartú](#) / [Foshruith 2.4 Na meáin agus an bhréagaisnéis](#)

12. 'Molaimid go bhfoirfheidhmeodh an tAontas Eorpach a rialacha iomaíochta in earnáil na meán ar bhealach is déine chun a áirithiú go gcosnófar iolrachas na meán sna Ballstáit uile. Ba cheart don Aontas Eorpach cosc a chur ar mhonaplachtaí móra meán agus ar phróisis cheapacháin pholaitiúla do bhoird eagraíochtaí meán. Molaimid freisin go mbeadh, i nGníomh sin AE um

Shaoirse na Meán atá ar na bacáin, rialacha maidir le cosc a chur ar pholaiteoirí a bheith ina n-úinéirí ar eagraíochtaí meán nó tionchar láidir a bheith acu ar a n-inneachar”.

Molaimid é sin toisc, trí rialacha iomaíochta AE a fhorfheidhmiú, go gcothaítear comhthéacs meán iolraíoch ina bhfuil rogha ag na saoránaigh. Ós rud é go bhfuil dlí (an Gníomh um Shaoirse na Meán) á fhorbairt ag an gCoimisiún faoi láthair ar mhaithe le sláine mhargadh meán an Aontais, ba cheart a léiriú leis an dlí sin freisin nár cheart eagraíochtaí meán a bheith faoi úinéireacht polaiteoirí ná faoina dtionchar.

Foshruth 2.3 Slándáil

13. ‘Molaimid go mbeadh ról níos láidire ag institiúidí an Aontais, ag tarraingt dóibh ar na huirlisí uile atá ar fáil dóibh, lena n-áirítear lárionaid náisiúnta don chibearshlándáil agus Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Chibearshlándáil (ENISA), i ndáil le daoine aonair, eagraíochtaí agus institiúidí a chosaint ar bhagairtí nua a eascraíonn as sáruithe ar an gcibearshlándáil agus as úsáid na hIntleachta Saorga chun críocha coiriúla. Molaimid freisin go ndéanfaí na teoracha ón Eoraip agus óna gníomhaireachtaí a chur chun feidhme i gceart agus a scaipeadh i gceart sna Ballstáit uile’.

Molaimid é sin toisc go mbraitheann na saoránaigh go bhfuil siad gan treoir agus nach bhfuil siad ar an eolas faoina ndéanann an Aontas Eorpach chun dul i ngleic leis na bagairtí sin. Molaimid é sin toisc gur ábhar inní tromchúiseach slándála náisiúnta agus Eorpaí iad na bagairtí sin. Molaimid é sin toisc gur cheart go mbeadh an Eoraip ina fíornuálaí sa réimse úd.

14. ‘Molaimid go ndéanfadh an tAontas Eorpach, ina chaidreamh le tíortha seachtracha, neartú ar luachanna daonlathacha coiteanna ina theorainneacha ar dtús. Molaimid nach bhféadfaidh an tAontas Eorpach a bheith ina ambasadóir ar ár múnla daonlathach sna tíortha atá réidh lena chur chun feidhme agus atá toilteanach é a chur chun feidhme, trí thaidhleoireacht agus idirphlé, ach ar é an méid sin a bhaint amach’.

Molaimid é sin toisc gur gá dúinn bail a chur ar an Aontas seo againne sula ndéanfaimid iarracht ar bhail a chur ar na críocha lasmuigh. Toisc gur féidir leis an Eoraip, agus gur cheart di, tacú leis na Ballstáit an daonlathas a neartú. Óir is trí cheannaireacht a thabhairt le dea-shampla agus trí thacú le hiarrachtaí na dtíortha seachtracha i leith an daonlathais a chosnaímid sinn féin.

Sruth 3: An tAontas Eorpach a athchóiriú

Foshruth 3.1 Athchóiriú institiúideach

15. 'Molaimid go n-athrófaí ainmneacha institiúidí an Aontais chun a bhfeidhmeanna a shoiléiriú. Mar shampla, d'fhéadfaí Seanad an Aontais Eorpaigh a thabhairt ar Chomhairle an Aontais Eorpaigh. D'fhéadfaí Coimisiún Feidhmiúcháin an Aontais Eorpaigh a thabhairt ar an gCoimisiún Eorpach'.

Molaimid é sin toisc go bhfuil sé deacair faoi láthair do na saoránaigh ról agus feidhmeanna gach institiúide de chuid an Aontais Eorpaigh a thuiscint. Ní léiríonn a n-ainmneacha a bhfeidhmeanna. Ní féidir a bheith ag dréim leis go bhféadfadh na saoránaigh idirdhealú a dhéanamh idir Comhairle an Aontais Eorpaigh, an Chomhairle Eorpach agus Comhairle na hEorpa. Tá sé tábhachtach forluí a sheachaint.

16. 'Molaimid go nglacfaí dlí toghcháin do Pharlaimint na hEorpa lena gcomhchuibhítear coinníollacha toghcháin (aois vótála, dáta toghcháin, riachtanais do toghcheantair, iarrthóirí, páirtithe polaitiúla agus a maoiniú). Ba chóir go mbeadh sé de cheart ag saoránaigh na hEorpa vótáil do pháirtithe éagsúla ar leibhéal an Aontais Eorpaigh a bhfuil gach ceann acu comhdhéanta d'iarrthóirí ó Bhallstáit iomadúla. Le linn idirthréimhse leordhóthanach, d'fhéadfadh na saoránaigh vótáil i gcónaí do pháirtithe náisiúnta agus trasnáisiúnta araon'.

Molaimid é sin toisc gur gá don Aontas Eorpach braistint aontachta a chothú, rud a d'fhéadfaí a bhaint amach trí thoghchán fíor-aontaithe de Pharlaimint na hEorpa. Fágfaidh an comhthoghchán sin mortabháil a bheith ar Fheisirí Parlaimint na hEorpa an feachtas toghcháin a dhírú ar ábhair Eorpacha chomhroinnte.

Foshruth 3.2 Cinnteoireacht

17. 'Molaimid go gcruthófaí ardán ar líne ina bhféadfadh na saoránaigh faisnéis a bhfuil seiceáil fíricí déanta uirthi a aimsiú agus a iarraidh. Ba cheart baint shoiléir a bheith ag an ardán le hinstitiúidí AE, ba cheart é a leagan amach de réir ábhar agus ba cheart é a bheith inrochtana go héasca (e.g. beolíne teileafóin san áireamh). Ba cheart go mbeadh na saoránaigh in ann ceisteanna

criticiúla a chur ar shaineolaithe (e.g. an t-aos léinn, iriseoirí) agus freagraí fórasacha maille le foinsí a fháil'.

Tá an tsaor-rochtain ar fhaisnéis fhíorasach fíorthábhachtach dár sochaí, ionas go mbeidh eolas maith ag saoránaigh ar an mbréagnuacht agus ar an mbréagaisnéis agus go mbeidh siad cosanta ar an mbréagnuacht agus ar an mbréagaisnéis. Teastaíonn foinsé faisnéise inchreidte agus neamhspleách uainn nach bhfuil tionchar ag leasanna polaitiúla, eacnamaíocha agus náisiúnta uirthi. Thairis sin, is féidir an t-ardán (i.e. caidreamh díreach) nasc a chruthú idir na saoránaigh agus AE.

18. 'Molaimid gur cheart reifreann uile-Aontais a bheith ann i gcásanna eisceachtúla maidir le hábhair atá fíorthábhachtach do shaoránaigh uile na hEorpa. Ba cheart do Pharlaimint na hEorpa an reifreann a thionscnamh agus ba cheart é a bheith ceangailteach ó thaobh an dlí de'.

Ba cheart go mbeadh tionchar níos díri ag saoránaigh AE ar chinntí tábhachtacha maidir le hábhair uile-Aontais. Níor cheart reifrinn a reáchtáil, áfach, ach in imthosca eisceachtúla toisc go bhfuil na costais ró-ard chun iad a reáchtáil go rialta. Is eol dúinn go bhféadfadh athrú conartha agus oiriúnú bunreachtanna náisiúnta a bheith ag teastáil mar gheall ar an moladh seo.

19. 'Molaimid go gcruthófaí ardán digiteach ilfheidhmeach inar féidir leis na saoránaigh vóta a chaitheamh i dtoghcháin ar líne agus i vótáil ar líne. Ba cheart go mbeadh na saoránaigh in ann an bunús atá lena vóta ar shaincheisteanna tábhachtacha agus ar thograí reachtacha ó na hinstitiúidí Eorpacha a thabhairt. Ba cheart an t-ardán a bheith slán, inrochtana go forleathan agus an-infheicthe ag gach aon saoránach'.

Is é is cuspóir don ardán sin rannpháirtíocht i bpolaitíocht na hEorpa a mhéadú agus rochtain na saoránach ar phróisis chomhairliúcháin agus vótála a éascú. Níl na huirlisí agus na próisis atá ann cheana infheicthe a dhóthain, agus sin é an fáth a bhfuil gá againn le huirlis chomhtháite nua do na feidhmeanna éagsúla sin. Is é an toradh a bhíonn ar rannpháirtíocht níos mó ná go ndéantar cinntí níos fearr, go mbíonn níos mó muiníne ann i measc shaoránaigh na hEorpa, agus go mbíonn an tAontas Eorpach ag feidhmiú níos fearr ar an iomlán.

20. 'Molaimid gur cheart athmheasúnú a dhéanamh ar na córais vótála in institiúidí an Aontais ag díriú ar shaincheist na vótála d'aon toil. Ba cheart an 'meáchan' vótála a ríomh go cothrom, ionas go gcosnófar leasanna na dtíortha

beaga'.

Tá an vótáil d'aon toil ina dúshlán suntasach don chinnteoireacht in AE. Tá sé thar a bheith deacair teacht ar chomhaontú mar gheall ar líon mór na mBallstát. Más gá, ba cheart conarthaí Eorpacha a athrú chun aghaidh a thabhairt ar shaincheist na haontoilíochta.

Foshruth 3.3 Comhtháthú níos dlúithe

21. 'Molaimid go ndéanfadh an tAontas Eorpach infheistíochtaí poiblí a d'fhágfadh go gcruthófaí poist iomchuí agus go gcuirfí feabhas ar an gcaighdeán maireachtála, agus go ndéanfaí é a chomhchuibhiú, ar fud an Aontais, idir na Ballstáit, agus laistigh de na Ballstáit (i.e. ar an leibhéal réigiúnach). Is gá a áirithiú go mbeidh maoirseacht, trédhearcacht agus cumarsáid éifeachtach ann i leith na saoránach maidir le cur chun feidhme infheistíochtaí poiblí agus is gá deis a thabhairt do na saoránaigh próiseas iomlán na hinfeistíochta a leanúint. Áirítear ar na hinfeistíochtaí sa cháilíocht saoil oideachas, sláinte, tithíocht, bonneagair fhisiceacha, cúram do dhaoine scothaosta agus do dhaoine faoi mhíchumas, agus riachtanais gach Ballstáit á gcur san áireamh. Ba cheart go mbeadh sé d'aidhm ag infheistíochtaí breise cothromaíocht mhaith a bhaint amach idir an obair iomchuí agus an saol pearsanta chun stíl mhaireachtála shláintiúil a chothú'.

Molaimid é sin toisc go gcuirfear feabhas ar an dul chun cinn eacnamaíoch ar fud an Aontais trí chomhchuibhiú a dhéanamh ar an leibhéal saoil ar fud an Aontais, rud a fhágfaidh go mbeidh Aontas aontaithe ann. Is táscaire bunúsach é sin i leith AE a chomhtháthú tuilleadh. Cé go bhfuil roinnt de na sásraí sin i bhfeidhm cheana féin, measaimid gur féidir tuilleadh feabhais a dhéanamh fós.

22. 'Molaimid go ndéanfaí bonn coiteann a bhunú, de réir tacar táscairí eacnamaíocha agus táscairí maidir leis an gcáilíocht saoil, do na Ballstáit uile, agus na deiseanna céanna ann agus gach duine ar an leibhéal céanna chun comhstruchtúr eacnamaíoch a bhaint amach. Tá sé tábhachtach go mbunófaí an bonn coiteann úd de réir amlíne shoiléir agus réalaióch arna leagan síos ag na hinstiúidí ar mholadh ó shaineolaithe. Ba cheart go rachfaí i gcomhairle le saineolaithe freisin maidir leis an gcuma ba cheart a bheith ar an gcomhstruchtúr eacnamaíoch sin. Tá sé tábhachtach freisin go ndéanfaí na táscairí is bun leis an an mbonn coiteann a shainiú tuilleadh le cabhair ó shaineolaithe'.

Molaimid an méid sin toisc go mbeidh Eoraip níos aontaithe againn má tá Aontas Eorpach cóir againn. Le bheith cóir, ní mór dúinn comhionannas deiseanna agus bonn comhchoiteann a chur ar fáil don Aontas Eorpach ar fad. Ní féidir comhstruchtúr eacnamaíoch a bhaint amach go dtí go mbunófar bonn comhchoiteann.

23. 'Molaimid cáin a ghearradh ar chorparáidí móra agus ar ioncam ó chorparáidí móra chun cur le hinfheistíochtaí poiblí, agus an cánachas sin a úsáid chun infheistíocht a dhéanamh san oideachas agus san fhorbairt i ngach tír (T&F , scoláireachtaí – Erasmus etc.). Tá sé tábhachtach freisin díriú ar dheireadh a chur le tearmainn chánacha san Aontas Eorpach'.

Molaimid an méid sin toisc go gcuideoidh sé le cosc a chur le himghabháil cánach agus le tearmainn chánach a chruthú agus cuideoidh sé le comhlíonadh reachtaíochta.

Sruth 4: Féiniúlacht Eorpach a chothú

Foshruth 4.1 Oideachas maidir leis an Daonlathas

24. 'Molaimid gur cheart go ndéanfaí iarracht leis an oideachas maidir leis an daonlathas san Aontas Eorpach chun caighdeán íosta eolais a fheabhsú agus a bhaint amach ar fud na mBallstát. Ba cheart go n-áireofaí leis an oideachas sin próisis dhaonlathacha agus fhaisnéis maidir leis an Aontas Eorpach, ach gan a bheith teoranta dóibh, agus ba cheart é a mhúineadh i ngach Ballstát den Aontas Eorpach. Ba cheart an t-oideachas sin a shaibhriú tuilleadh trí shraith de choincheapa éagsúla lena múintear an próiseas daonlathach, ar cheart dóibh a bheith tarraingteach agus oiriúnach ó thaobh aoise de'.

Tá tábhacht leis an moladh seo agus leis na cúiseanna a thugann údar leis mar, dá gcuirfí chun feidhme é, beidh saol níos comhchuí agus níos daonlathaí san Aontas Eorpach mar thoradh air sin. Is iad seo a leanas na réasúin: chuirfí oideachas ar dhaoine óga maidir le próisis dhaonlathacha; d'fhéadfaí teorainn a chur leis an bpobalachas agus leis an mbréagaisnéis sa díospóireacht phoiblí mar thoradh ar an oideachas sin; d'fhéadfaí an t-idirdhealú a laghdú mar thoradh air; agus ar deireadh, d'fhéadfaí oideachas a chur ar shaoránaigh agus iad a dhéanamh páirteach sa daonlathas thar a ndualgas vótála amháin.

25. 'Molaimid go ndéanfaí teicneolaíochtaí aistriúcháin atá ann cheana agus atá ag teacht chun cinn, amhail an intleacht shaorga, a fhorbairt tuilleadh, a fheabhsú agus iad a dhéanamh níos inrochtana chun bacainní teanga a laghdú agus chun féiniúlacht choiteann agus daonlathas san Aontas Eorpach a neartú'.

Tá tábhacht leis an moladh seo agus leis na cúiseanna a thugann údar leis mar, dá gcuirfí chun feidhme é, cuideoidh sé chun féiniúlacht choiteann Eorpach a chruthú trí fheabhas a chur ar chumarsáid idir saoránaigh na mBallstát ar fad.

26. 'Molaimid gur cheart go mbeadh faisnéis infhíoraithe ar fáil go héasca, i dtéarmaí intuigthe, do shaoránaigh trí fheidhmchlár ar ghléas móibíleach chun thrédhearcacht, plé poiblí agus daonlathas a fheabhsú. D'fhéadfadh an aip seo faisnéis a scaipeadh, mar shampla maidir le reachtaíocht, plé laistigh den Aontas Eorpach, athruithe ar chonarthaí etc'.

Tá tábhacht leis an moladh seo agus leis na cúiseanna a thugann údar leis mar, dá gcuirfí chun feidhme é, éascóidh sé cumarsáid i dtéarmaí plé níos eolasaí idir saoránaigh na mBallstát faoi seach, trí aip a bhféadfadh a lán feidhmeanna éagsúla a bheith aici. Bá cheart an aip seo a dhearadh chun go mbeidh sí ábhartha do chách, chomh maith le tuilleadh fiosrachta a spreagadh agus faisnéis theicniúil a dhéanamh níos inrochtana agus tarraingtí. Ba cheart an aip a thuiscint mar fhoinsé fhorlíontach, lena scaiptear faisnéis atá fíoraithe go hoifigiúil go díreach ag an Aontas Eorpach chun feabhas a chur ar mhuintín, ar thrédhearcacht sa díospóireacht phoiblí agus chun cuidiú le féiniúlacht choiteann Eorpach a chruthú.

Foshruth 4.2 Luachanna agus féiniúlacht Eorpach

27. 'Molaimid don Aontas Eorpach ciste speisialta a chruthú d'idirghníomhaíochtaí ar líne agus as líne (i.e. cláir mhalartaithe, painéil, cruinnithe) a mhaireann tréimhse ghearr nó tréimhse níos faide araon idir saoránaigh an Aontais, chun an fhéiniúlacht Eorpach a neartú. Ba cheart do na rannpháirtithe a bheith ionadaíoch ar an tsochaí ó laistigh den Aontas Eorpach ina mbeadh grúpaí spriocdhírthe bunaithe ar chritéir éagsúla, i.e. critéir dhéimeagrafacha, shocheacnamaíocha agus ghairmeacha. Ní mór spriocanna an chiste seo a shonrú go soiléir d'fhonn an fhéiniúlacht Eorpach a spreagadh agus ní mór an ciste a mheas ar bhonn rialta'.

Molaimid é seo toisc go gcuireann na cineálacha sin idirghníomhaíochtaí ar

chumas na saoránach smaointe a roinnt, agus trí mhalartuithe níos faide cuirtear ar a gcumas na cultúrtha éagsúla a thuiscint agus taithí a roinnt, lena n-áirítear cleachtais ghairmiúla. Tá gá le ciste AE mar go bhfuil sé tábhachtach gur féidir le gach duine a bheith rannpháirteach, lena n-áirítear iad siúd nach mbíonn rannpháirteach ann go ginearálta.

28. 'Molaimid go ndéanfadh an tAontas Eorpach infheistíocht chun cur i gcoinne bréagaisnéise go tapa, trí thacú le heagraíochtaí agus tionscnaimh atá ann cheana, amhail an Cód Cleachtais maidir le Bréagaisnéis agus an Fhaireachlann Eorpach um na Meáin Dhigiteacha, agus tionscnaimh chomhchosúla sna Ballstáit. D'fhéadfaí a áireamh sna frithbhearta seiceáil fíricí, feasacht ar bhréagaisnéis a chruthú, staidreamh a bhfuil rochtain éasca air a sholáthar, smachtbhannaí iomchuí a ghearradh orthu siúd a scaipeann bréagaisnéis bunaithe ar chreat dlíthiúil, agus dul i ngleic le foinsí na bréagaisnéise'.

Tá an moladh sin tábhachtach mar go gcruthaíonn an mhífhaisnéis agus an bhréagaisnéis, ó laistigh agus lasmuigh den Aontas, coinbhleachtaí i measc shaoránaigh an Aontais, déanann siad an tsochaí a pholarú, cuireann siad an daonlathas i mbaol agus déanann siad dochar don gheilleagar. I bhfianaise chastacht an ábhair, tá gá le hacmhainní suntasacha daonna agus airgeadais.

29. 'Molaimid 1) minicíocht na n-idirghníomhaíochtaí ar líne agus as líne idir an tAontas Eorpach agus a shaoránaigh a mhéadú (i.e. trí cheisteanna a chur ar shaoránaigh go díreach faoi chúrsaí AE agus trí ardán soláimhsithe a chruthú chun a chinntiú gur féidir le gach saoránach idirghníomhú le hinstiúidí an Aontais Eorpaigh agus le hoifigigh an Aontais Eorpaigh), agus 2) chun a chinntiú gur féidir le saoránaigh páirt a ghlacadh i bpróiseas ceaptha beartais an Aontais Eorpaigh, a gcuid tuairimí a chur in iúl agus aiseolas a fháil, molaimid cairt nó cód iompair nó treoirlínte a chruthú d'oifigigh an Aontais Eorpaigh. Ba cheart go mbeadh modhanna éagsúla idirghníomhaíochta ann ionas gur féidir le gach saoránach a bheith rannpháirteach'.

Molaimid an méid sin toisc go bhfuil roinnt bealaí ann chun teacht ar instiúidí AE (ardáin ar líne, comhlachtaí ionadaithe), ach níltear ar an eolas fúthu, níl siad éifeachtach agus níl siad trédhearcach. Tá difríochtaí móra ó thaobh inrochtaineachta de ó thír go tír. Má bhíonn idirghníomhaíochtaí níos minice agus ar chaighdeán níos fearr ann, beidh braistint úinéireachta ann ar shaoránacht AE mar thoradh air sin.

30. 'Molaimid gur cheart go bhfaigheadh féiniúlacht agus luachanna Eorpacha (i.e. an smacht reachta, daonlathas agus dlúthpháirtíocht) áit speisialta laistigh de phróiseas lánpháirtithe na n-imirceach. D'fhéadfaí a áireamh ar na bearta féideartha cláir a chruthú nó tacú le cláir (áitiúla) atá ann cheana, chun idirghníomhaíocht shóisialta a spreagadh idir imircigh agus saoránaigh an Aontais Eorpaigh nó cuideachtaí a dhéanamh páirteach sna cláir a thacaíonn le himircigh a lánpháirtiú. Ag an am céanna, ba cheart cláir chomhchosúla a thionscnamh chun feasacht a mhúscailt i measc shaoránaigh an Aontais Eorpaigh maidir le saincheisteanna a bhaineann le himirce'.

Tá an moladh sin tábhachtach mar is féidir le cláir idirghníomhaíochta sóisialta tacú le himircigh ina saol nua agus daoine nach imircigh iad a chumasú chun léargas a fháil ar shaol laethúil na n-imirceach. Má tá imircigh ina gcónaí i ngeiteonna, níl deis ann iad a lánpháirtiú i sochaí na tíre agus an Aontais Eorpaigh. Tá gá le comhbheartas mar nuair a thagann imircigh isteach i gcríoch an Aontais, is féidir leo dul go dtí gach tír laistigh den Aontas. Ba cheart tacú le tionscnaimh áitiúla mar go n-úsáidfidh rialtais áitiúla na cistí ar bhealach níos éifeachtaí i gcomparáid leis an leibhéal náisiúnta.

Foshruth 4.3 Faisnéis faoin Aontas Eorpach

31. 'Molaimid gur cheart don Aontas Eorpach níos mó faisnéise agus nuachta a chur ar fáil do shaoránaigh na hEorpa. Ba cheart dó leas a bhaint as aon mhodh atá riachtanach agus saoirse agus neamhspleáchas na meán á n-urramú. Ba cheart dó acmhainní a chur ar fáil d'eagraíochtaí meán chomh maith le faisnéis leathan agus iontaofa faoi ghníomhaíochtaí agus beartais an Aontais Eorpaigh. Ba cheart don Aontas Eorpach a ráthú go gcrálfar an fhaisnéis go cothrom ar fud na mBallstát ag meáin Náisiúnta agus Eorpacha agus ba cheart dó a áirithiú go spreagfaidh na Ballstáit craoltóirí agus gníomhaireachtaí nuachta poiblí chun gnóthaí Eorpacha a chumhdach'.

Molaimid an méid sin mar, bunaithe ar ár dtaithe phearsanta agus bunaithe ar shonraí ó Eorabharaiméadar, go gcuirtear formhór shaoránaigh na hEorpa ar an eolas trí na meáin thraidisiúnta (preas, raidió agus teilifís) agus go bhfuil an fhaisnéis faoin Aontas Eorpach atá á cur ar fáil ar na bealaí sin fíorghann. Tá feidhm seirbhíse poiblí ag na meáin, go háirithe na meáin phoiblí, agus dá bhrí sin tá sé riachtanach tuairisciú a dhéanamh ar shaincheisteanna AE a dhéanann difear do mhuintir na hEorpa agus tá sé fíor-riachtanach chun an fheidhm sin a chomhlíonadh. Molaimid go mbeadh an fhaisnéis a eisítear sna Ballstáit éagsúla

faoin Aontas Eorpach mar an gcéanna d'fhonn lánpháirtiú a chur chun cinn agus faisnéis éagsúil faoi shaincheistanna i ngach tír a sheachaint. Tá sé níos indéanta na bealaí meán atá ann cheana a úsáid, níl sé chomh costasach le bealach nua a chruthú agus baintear an toradh céanna amach leis sin. Tá sé de bhuntáiste ag na bealaí atá ann cheana go bhfuil saoránaigh ar an eolas fúthu cheana féin. Níor cheart go mbeadh ar aon saoránach rogha a dhéanamh idir bealaí éagsúla chun rochtain a fháil ar ábhar éagsúil (náisiúnta nó Eorpach).

32. 'Molaimid don Aontas Eorpach fóraim ilteangacha ar líne agus cruinnithe as líne inar féidir le saoránaigh tús a chur le plé le hionadaithe AE a chruthú agus a fhógairt, is cuma cén topaic agus cén raon feidhme geografach atá i gceist leis an tsaincheist a tharraingítear anuas. Ba cheart teorainn ama gearrthéarmach a bheith ar na fóraim ar líne agus na cruinnithe as líne sin ina bhfaighfear freagraí ar na ceistanna a fhaightear. Ba cheart an fhaisnéis ar fad faoi na spásanna sin a lárú ar shuíomh gréasáin oifigiúil comhtháite a bhfuil gnéithe éagsúla aige; amhail spás do cheistanna coitianta, an deis chun smaointe, moltaí nó ábhair inní a roinnt le saoránaigh eile agus le sásra chun na cinn is mó a bhfuil tacaíocht acu a shainaithint. Ar aon nós, ba cheart go mbeadh rochtain éasca air agus ba cheart teanga neamh-mhaorlathach a úsáid'.

Molaimid an méid sin mar go gcruthófar leis bealach díreach idir saoránaigh na hEorpa agus ionadaithe Eorpach chun labhairt agus a bheith páirteach in éineacht lena chéile, lena dtugfar rochtain éasca do shaoránaigh ar fhaisnéis faoin Aontas Eorpach agus feasacht a mhúscailt eatarthu maidir leis an bhfaisnéis atá ann cheana. Cruthóidh sé Aontas Eorpach a bheidh níos trédhearcaí agus níos oscailte agus cuideoidh sé le saoránaigh a gcuid fadhbanna agus smaointe a roinnt, freagraí agus réitigh bheartais a fháil agus ceadóidh sé dóibh a bheith páirteach agus dearchtaí agus taithí a roinnt le saoránaigh eile.

33. 'Molaimid d'institiúidí agus d'ionadaithe an Aontais Eorpaigh teanga níos inrochtana a úsáid *agus úsáid téarmaí maorlathacha a sheachaint ina gcumarsáid agus, ag an am céanna, cáilíocht agus saineolas na faisnéise sin a choinneáil.* Ina theannta sin, ba cheart don Aontas Eorpach an fhaisnéis a chuireann sé ar fáil do shaoránaigh a oiriúnú le bealaí cumarsáide éagsúla agus próifíilí éagsúla lucht féachana (e.g. nuachtáin, teilifís, na meáin shóisialta). Ba cheart don Aontas iarracht ar leith a dhéanamh chun cumarsáid a oiriúnú do na meáin dhigiteacha d'fhonn cur lena chumas for-rochtana do dhaoine óga'.

Molaimid an méid sin mar má bhíonn eolas intuigthe ann, beidh an tAontas Eorpach in ann dul i dteagmháil le níos mó saoránach Eorpach agus ní hamháin leis na saoránaigh pháirteacha. Trí uirlisí nua agus nua-aimseartha ar leith chun díriú ar lucht féachana ar leith, beidh saoránaigh in ann gníomhaíochtaí agus beartais AE a thuiscint níos fearr, go háirithe na daoine óga nach bhfuil i ndlúthpháirt nó ceangailte leis an Aontas Eorpach.

Sruth 5: Rannpháirtíocht na saoránach a neartú

Foshruth 5.1 Rannpháirtíocht na saoránach

34. 'Molaimid go mbeadh breathnóirí neamhspleácha saoránach i láthair le linn phróisis chinnteoireachta uile an Aontais. Ba cheart fóram nó buanchomhlacht ionadaithe saoránach a bheith ann chun an fheidhm a bhaineann le faisnéis ábhartha agus thábhachtach a chraoladh do shaoránaigh uile an Aontais mar shaoránaigh AE sainithe. Bheadh na saoránaigh sin páirteach in éineacht le gach saoránach Eorpach eile de mheon an naisc ó bharr anuas/ó bhun aníos, rud a dhéanadh tuilleadh forbartha ar an idirphlé idir saoránaigh agus institiúidí an AE'.

Toisc gur léir gur cheart na saoránaigh a choinneáil ar an eolas faoi na saincheisteanna go huile agus go hiomlán agus gur cheart déanamh deimhin de nach féidir le polaiteoirí saincheisteanna áirithe a cheilt ar shaoránaigh, ar saincheisteanna iad arbh fhearr leo nach mbeadh na saoránaigh ar an eolas ina dtaobh. Dhéanfaí leis an méid sin, an bhearna atá ann idir na saoránaigh agus ionadaithe tofa a dhúnadh trí bhealaí nua muiníne a chur ar bun.

35. 'Molaimid do AE tús a chur arís leis an bplé faoi bhunreacht na hEorpa d'fhonn bunreacht a bheith ann a bhunófar trí ionchur ó shaoránaigh AE. Ba cheart go mbeadh vóta ag na saoránaigh i mbunú bunreacht den sórt sin. Leis an mbunreacht sin, ar mhaithe le coinbhleacht leis na Ballstáit a sheachaint, ba cheart tús áite a thabhairt do chuimsiú na luachanna maidir le cearta an duine agus an daonlathas. Agus bunreacht den sórt sin á bunú ba cheart breithniú a dhéanamh ar iarrachtaí a rinneadh roimhe sin agus nár tháinig chun fóraithe riamh le bunreacht'.

Toisc go ndéanfaí leis an mbunreacht sin, rannpháirteachas na ndaoine óga leis

an bpolaitíocht a spreagadh ar leibhéal AE agus go rachfaí i ngleic le fórsaí méadaitheacha an náisiúnachais. Ós rud é go dtabharfadh sé sainmhíniú coiteann ar cad is brí leis an daonlathas san Eoraip, agus go ndéanfaí deimhin de go gcuirfí an méid sin chun feidhme ar bhealach comhionann i measc na mBallstát uile. I ngeall go bhfuil luachanna comhroinnte ag AE maidir leis an daonlathas agus cearta an duine. Ós rud é go gcuirfí ar chumas na saoránach a bheith san áireamh sa phróiseas cinnteoireachta agus go ligfí do na saoránaigh iad féin a ionannú leis an Aontas ar bhonn níos fearr - tar éis dóibh a bheith rannpháirteach sa phróiseas.

36. 'Molaimid go mbeidh polaiteoirí níos freagraí agus ionadaíocht á déanamh acu ar na saoránaigh ar ar mhaithe lena n-ionadaíocht a dhéantar iad a thoghadh. Déantar daoine óga go háirithe a choimhthiú ón bpolaitíocht agus ní ghlactar leo i ndáiríre aon nuair a dhéantar iad a áireamh. Ach saincheist uilíoch is ea an coimhthiú agus ba cheart do dhaoine gan beann ar aois a bheith rannpháirteach ar bhonn níos mó ná mar atá siad faoi láthair'.

Toisc gur gá athnuachan a dhéanamh ar céard is daonlathas ann. Ní foláir a mheabhrú dúinn féin céard is daonlathas ann i ndáiríre. Is éard is daonlathas ann ná ionadaíocht a dhéanamh ar na daoine (saoránaigh AE). Ós rud é go bhfuil a sáith ag daoine óga de pholaiteoirí agus gur díomách é a ndearcadh ina leith i ngeall gur mar chuid den scothaicme a léirítear polaiteoirí dóibh nach bhfuil ar aon fhocal lena dtuairimí féin. Is é sin an chúis gur cheart daoine a chur san áireamh ar bhonn níos fearr ná mar atá á dhéanamh faoi láthair ar bhealaí nua agus tarraingteacha. D'fhéadfadh an córas oideachais, na meáin shóisialta ansin, agus gach cineál meán eile an ról sin a chur i gcrích ar feadh na saolré agus i ngach teanga.

Foshruth 5.2 Rannpháirtíocht na saoránach

37. 'Molaimid go mbeidh caidreamh níos dlúithe ag AE leis na saoránaigh ar bhealach níos teanntásaí, lena gciallaítear go mbeidh na Ballstát rannpháirteach i gcur chun cinn rannpháirtíocht na saoránach san Aontas. Ba cheart do AE an úsáid a bhaintear as sásraí rannpháirtíochta na saoránach a chur chun cinn, trí fheachtais mhargaíochta agus phoiblíochta a fhorbairt. Ba cheart go mbeadh sé d'oibleagáid ar na rialtais náisiúnta agus áitiúla a bheith rannpháirteach sa phróiseas sin. Ba cheart do AE éifeachtacht na n-ardán rannpháirtíochta daonlathais a ráthú'.

Molaimid é sin toisc gur gá an t-ardán atá ann cheana a dhéanamh níos láidre agus níos éifeachtúla: ní foláir do na saoránaigh tuilleadh aiseolais a thabhairt do AE agus a mhalairt a bheith amhlaidh i gcás AE. Ní leor an díospóireacht atá ar siúl laistigh den AE, idir na saoránaigh agus na rialtais araon. Ós rud é nach mbíonn na saoránaigh rannpháirteach i dtíolacadh achainíocha toisc nach bhfuil a fhios acu gurb ann don phróiseas nó i ngeall nach gcreideann siad go bhfuil rath ar a leithéid de rud agus achainí.

38. 'Molaimid do AE cláir a chruthú agus a chur chun feidhme do scoileanna faoin méid atá á dhéanamh in AE ó thaobh na sásraí rannpháirtíochta de atá cheana ann. Ba cheart na cláir sin a chur san áireamh i gcuraclaim na scoile ina dtráchtar ar shaoránacht agus eitic na hEorpa le hinneachar atá oiriúnach don aois. Ba cheart go mbeadh cláir ann do dhaoine fásta freisin. Ba cheart go mbeadh cláir foghlama ar feadh an tsaoil ar fáil do shaoránaigh chun a gcuid eolais a leathnú faoi na deiseanna atá ann don rannpháirtíocht i measc shaoránaigh AE'.

Molaimid an méid sin, toisc go bhfuil sé tábhachtach do thodhchaí ár leanaí. Is mian leis na saoránaigh go mbeadh a fhios acu conas a nguth a chur in iúl. Tá sé tábhachtach go mbeidís ar an eolas faoi na sásraí beachta agus conas is féidir iad a úsáid, ionas go mbeidh a fhios ag AE gur ann dóibh. Tá sé tábhachtach ar mhaithe le cuimsiú comhionann shaoránaigh uile na hEorpa. Mar shaoránaigh Eorpacha, ní foláir dúinn fios a bheith againn conas ár gcearta a úsáid. De bhua gur saoránaigh den Eoraip sinn, táimid i dteideal an eolais sin.

Foshruth 5.3 Rannpháirtíocht na saoránach

39. 'Molaimid don Aontas Eorpach Tionóil na Saoránach a reáchtáil. Molaimid go láidir go bhforbrófar iad trí dhlí nó rialachán a bheidh ceangailteach agus éigeantach ó thaobh dlí de. Ba cheart tionóil na saoránach a reáchtáil gach 12-18 mí. Níor cheart rannpháirtíocht na saoránach a bheith éigeantach ach a bheith dreasaithe, agus a bheith eagraithe ar bhonn sainorduithe teoranta. Ní foláir rannpháirtithe a roghnú go randamach, le critéir ionadaíochais, agus gan ionadaíocht a bheith á déanamh ar aon eagraíocht de chineál ar bith, ná iarraidh orthu a bheith rannpháirteach i ngeall ar a ról gairmiúil agus iad ina gcomhaltaí tionóil. Más gá, beidh tacaíocht ar fáil ó shaineolaithe ionas go mbeidh dóthain eolais ag na comhaltaí tionóil chun dul i mbun plé. Is iad na saoránaigh a bheidh i mbun na cinnteoireachta. Ní foláir do AE tiomantas na

bpolaiteoirí a áirithiú i leith chinntí na saoránach a dhéantar i dTionóil na Saoránach. I gcás ina ndéantar neamhaird de thograí na saoránach nó ina ndiúltaítear go sainráite dóibh, ní foláir d'institiúidí AE a bheith cuntasach ina leith, agus ní foláir údar cuí a thabhairt do na cúiseanna atá leis an gcinneadh sin'.

Molaimid cur chun feidhme Thionóil na Saoránach mar gur mian linn go mbeidh caidreamh níos dlúithe ag na saoránaigh le hinstitiúidí AE agus go rannchuideoidh siad go díreach leis an gcinnteoireacht ucht le hucht leis na polaiteoirí, lena méadófar an muintearas agus an éifeachtúlacht dhíreach. Thairis sin, is mian linn go mbeadh páirtithe polaitiúla agus a gcláir thoghcháin freagrach do na saoránaigh.

Iarscríbhinn: MOLTAÍ EILE A NDEARNA AN PAINÉAL BREITHNIÚ INA LEITH AGUS NÁR GLACADH LEO

Sruth 1 Cearta agus neamh-idirdhealú a áirithiú

Foshruth 1.1 Neamh-idirdhealú / Foshruth 1.2 Comhionannas inscne

'Molaimid do AE mionlaigh a áireamh go gníomhach sa chinnteoireacht maidir le príomhghnéithe na n-institiúidí stáit (e.g. póilíní agus ENRanna). Molaimid do AE bord comhairleach a chur ar bun, arna thoghadh go díreach ag mionlaigh. Ba cheart gur ionadaithe mionlaigh go príomha i gcomhair le ENRanna freisin a bheadh sa chomhdhéanamh. Ba cheart go mbeadh ról múnlaiteach aige in oiliúint na státseirbhíseach chun freastal do riachtanais na mionlach. Ba cheart ceart crosta a bheith ag an gcomhlacht sin maidir le saincheisteanna mionlaigh'.

Molaimid é sin toisc gur minic le guthanna na mionlach a bheith gan éisteacht a fháil. Ba cheart dóibh labhairt thar a gceann féin, go féinchinntithe agus ar leibhéal gairmiúil, agus sin é an fáth go ndearnamar ionadaíocht a nascadh le vótáil agus le saineolas.

Sruth 2: An daonlathas agus an smacht reachta a chosaint

Foshruth 2.2 An daonlathas a chosaint agus a neartú / Foshruth 2.4 Na meáin agus an bhréagaisnéis

Molaimid gníomhaireacht a chur ar bun chun faireachán a dhéanamh ar na

meáin chlosamhairc, ar na meáin chlóite agus ar na meáin dhigiteacha ar an leibhéal Eorpach. Ba cheart don ghníomhaireacht sin faireachán a dhéanamh i dtaobh an leanann eagraíochtaí meán náisiúnta próiseas neamhchlaonta agus oibiachtúil i dtáirgeadh a n-inneachair. Chun bréagaisnéis a chosc, ba cheart don ghníomhaireacht córas scórála a chur ar fáil maidir le hiontaofacht na n-eagraíochtaí meán náisiúnta. Ba cheart go mbeadh an córas scórála seo éasca le tuiscint do na saoránaigh’.

Molaimid an méid sin toisc nach foláir dúinn meastóireacht a dhéanamh ar na meáin agus ar a n-iontaofacht, ach freisin ar éagsúlacht na meán sna Ballstáit. Bheadh gníomhaireacht AE thar a bheith oibiachtúil agus an méid sin á áirithiú. Thairis sin, le córas scórála, cuirtear ar chumas na saoránach roghanna eolasacha a dhéanamh agus eagraíochtaí meán a dhreasú chun nuacht iontaofa a chur ar fáil. Mura leor an córas scórála chun iontaofacht na n-eagraíochtaí meán a áirithiú, ba cheart go bhfaigheadh an ghníomhaireacht an inniúlacht chun smachtbhannaí a fhorchur.

Sruth 5: Rannpháirtíocht na saoránach a neartú

Foshruth 5.1 Rannpháirtíocht na saoránach

‘Molaimid gur cheart comhlacht ionadaíoch saoránach a chur ar bun chun an chinnteoireacht a phlé agus a chur ar an eolas ar bhealach suntasach - cibé uair a dhéantar cinneadh ar shaincheist ar leibhéal AE a bhfuil tábhacht mhór léi do shaoránaigh na hEorpa (arna chinneadh ag saoránaigh - b’fhéidir trí shuirbhé). Ba cheart gur grúpa éagsúil de thart ar 100 saoránach ó gach tír in AE a bheadh sa ghrúpa sin, agus go mbeadh an ionadaíocht chéanna ag gach tír. Ba cheart gur grúpa imrothlach a bheadh i gceist ina n-athrófaí comhaltaí go tréimhsiúil’.

Ós rud é go bhfuil go bhfuil sé tábhachtach saincheisteanna amhail éilliú a d’fhéadfadh eascairt as buanchomhlacht ionadaíoch a sheachaint, agus go bhfuil sé ríthábhachtach go mbeadh ionadaíocht chomhionann ag comhlacht den sórt sin ó gach tír chun cumhacht cinnteoireachta éagórach a sheachaint. Toisc go ndéanfaí na dúshláin a bhaineann le teacht le chéile go seasta nó le húsáid na teicneolaíochta ó chian a sheachaint trí oibriú ar an mbealach seo.